

הלכות שבת רצא-רצב

שז

ח נשים חייבות בסעודה שלישית^{טז} כמו אנשים וכן לבצוע על ב' ככרות^{טז} בכל סעודה שלכל מעשה שבת איש ואשה שוין^{טז} מטעם שנתבאר בס' רע"א ט"ה:

רצב דין תפלת מנחה בשבת וכו' ז' סעיפים:

א נוהגין לומר אחר אשרי קודם תפלת מנחה וכו' לציון גואל^א וכל סדר קרישה במקום סדר קרישה שאומרים בכל יום בבקר אלא בשבת ויו"ט שמאריכים בתפלת שחרית ומוסף הניחוחו עד המנחה^ב:

ב עורא תיקן יהונו ג' אנשים קורין בספר תורה בצבור בכל שבת במנחה עשרה פסוקים^ג או יותר מפרשת שבוע הבא^ד בשביל יושבי קרנות^ה המתעסקים בסתורה כל ימות השבוע ואינם כאים לשמוע קריאת התורה בשני וחמישי לפיכך תיקן בשבילם קריאה יתירה בשבת במנחה שהם פנויים ויבואו לשמוע.

ואפילו אם הל' יו"ט להיות בשבת קוראים בפרשת שבוע הבא ולא בפרשת יו"ט שאין ענין ליו"ט כלל לקריאת התורה במנחה שהרי אלמלא שבת אין קריאת התורה ביו"ט במנחה^ו:

ג ונוהגין לומר קודם קריאת התורה פסוק ואני תפלתיו^ז וגו' על פי מה שדרשו חכמים^ח על פסוק ישרו כי יושבי שער ונגיעת שורתי שכר^ט וכתוב אחריו ואני תפלתו וגו' אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע אין אומה זו כשאר אומות העולם אומות העולם כשהם שותים ומשתכרים הולכין ופוזחין ואנו לא כן אלא אע"פ ששתינו ואנו תפלתו וגו' ולכך הנהיגו לומר כן קודם קריאת התורה שקורין בשביל יושבי קרנות כדי להודות ליוצרנו שלא שם הלקנו בהם שהם פוזחין כל היום ואנו אף היושבי קרנות שבנו מתאספים לשמוע תורה^י.

וביו"ט שחל בחול אין נוהגין לאמרו הואיל ואין קוראין בו בתורה במנחה^{יא} ומטעם זה גם בשבת במקום שאין ספר תורה אין צריך לאמרו^{יב} אלא שנהגו בשבת לאמרו בכל ענין^{יג}:

ד אין אומרים קדיש אחר קריאת התורה במנחה שאין כאן כמה להפסיק בין קדיש זה

רב בשבת כד מוע"א גבי נמפרי). ש"ע ס"א. וראה ער"ז לעיל רסח ס"ה.

ח תהלים ס"ג, ד. מור ורמ"א ס"א. וכו' בסידור (מנחה לשבת).

ט מור בשם המרדכי, ראה איכה רבתי פתחתא ז. שבלי הלקט ס' קבו בשם רש"י (בס' הפרס' ע' ש"ט).

י תהלים ס"ג, יג.

יא שבלי הלקט שם. כל בו ס' ב' שם רבינו נתן, וראה לקמן ס' תריב ס"ג (שביח"כ פ' אין שידך מעם זה).

יב שבלי הלקט וכל בו שם. מו"א סק"א.

יג מו"א שם. וראה גם מו"א סק"ב.

יד פרי מגדים יו"א סק"ב. וראה אלה רבה ס"ק כ מעמים נוספים לאמירת ואני תפילתי: וכסידור (מנחה לשבת): כשקורין בתורה אומרים חצי קדיש ואח"כ אומרים ואני תפילתי ג'.

עב מרדכי רמז שצ, ור"ן ק"ז, א ד"ה וכתב, בשם ר"ת. שבלי הלקט סו"י צג. ש"ע ס"ו.

עג ראה גם לעיל ס' ערך ס"ב.

עד ר"ן שם. מו"א ס"א ז'.

עה ע"ה פ. וראה גם לקמן ס' רצו ס"ט.

סימן רצב

א מור ורמ"א ס"א. וכו' בסידור (מנחה לשבת).

ב כל בו ס' ג. לבוש ריש ה"ב. וראה לקמן ס' תרב ס"ב לנבי יהוד"כ.

ג כ"ק פב, א. מגילה כא, א"ב. מור וש"ע ס"א.

ד מגילה לא, כ. מור וש"ע שם.

ה כ"ק שם.

ו רש"י שם ד"ה יושבי קרנות.

ז רוקח ס' שב (מהא דרב אהרובי אמר רב מתנה אמר

הלכות שבת רצברצג

לקריש שאומרים קודם תפלה בלחש¹⁰ שאף שנוהגים לומר יהללו¹¹ מכל מקום פסוק אחד הוא ואינו חשוב הפסק¹² ואסור לומר כ' קדישים זה אחר זה בלא הפסק פסוקים בינתיים¹³ לפיכך במקום שאין בו ספר תורה שאין שם הפסק בין קריש שלאחר ובא לציון לקריש שקודם התפלה בלחש לא יאמרו אלא קריש אחד¹⁴ שואני תפלתי אינו אלא פסוק אחד ואינו חשוב הפסק טובי שאז לא יאמרו כלל ואני תפלתי¹⁵ או יאמרוהו קודם הקריש מוד אחר סיום סדר קדושה¹⁶ כדי שלא להפסיק כלל בין הקריש לתפלה בלחש אפילו בפסוק אחד שלעולם אין אנו מתחילין תפלה בלא קריש לפניה¹⁷ חוץ מתפלת השחר מפני סמיכת גאולה לתפלה¹⁸:

ה נוהגים לומר ג' פסוקים צדקתך¹⁹ והם בעין צדוק הדין²⁰ על ג' צדקים שנפטרו בשעה זו יוסף משה ורוד²¹:

ז ונהגו שלא לקבוע מדרש בין מנחה למעריב²² כי חכם שמת בית מדרשו בטל²³ דהיינו שאינם לומדים בחבורה אבל שנים שנים לומדים בבתיהם²⁴ כמ"ש ביו"ד סי' שד"מ²⁵ ולכן המנהג לדרוש קודם מנחה ואם נמשכה הדרשה עד סמוך לחשכה שלא יוכלו לקיים סעודה שלישית אזי לא יאמרו פרקי אבות או שיר המעלות²⁶:

ז אם הל כשבת יום שאין אומרים בו נפילת אפים במנחה אם היה הל בחול²⁷ כגון חנוכה וראש חודש אין נוהגין לומר צו"צ²⁸ במנחה וכן אם ראש חודש למחר אין נוהגין לומר צו"צ במנחה שהרי בחול ג"כ אין נוהגין לומר נפילת אפים בערב ראש חודש במנחה²⁹:

רצג דין ערבית במוצאי שבת וכו' ר' סעפיים:

א נוהגים שמאחרים תפלת ערבית במוצאי שבת כדי להוסיף מחול על הקדושה אבל עוקר יציאת השבת הוא משעת צאת ג' כוכבים³⁰ קטנים שאין אנו בקיאים

השלחן סי' צא אות יא. ס' המנהגים תכ"ד ע' 34. אנ"ק ח"ג ע' תנא).
כח מ"ק כב, ב.
כט מ"א סו"ה.
ל סי' זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה שו"ע שם סעיף יא.
לא מ"א שם. וקאי על מ"ש הרמ"א שם: אומרים פרקי אבות בקין ושיר המעלות בחורף. וראה סידור (פרקי אבות). וראה לקמן סי' תל ס"ב (ברכי נפשי). ובסידור לא הובא. וראה לקריש ה"ט ע' 289 אודות אמרת פרק קטן שבתהלים בשעה זו.
לב מרחיב פמח"ס פ"י (ז, א). מור שו"ע סי' כ"ב וכ"ה בסידור (מנחה לשבת). וראה גם לעיל סי' רפד ס"ה.
לג שלושת הפסוקים: צדקתך, וצדקתך, וצדקתך.
לד ראה מ"א ס"ק ג"ד. וראה גם לעיל סוס"י קלא (לאחר המילה). לקמן סי' תכנז סי' ח"ה (חרש ניסן). סי' תקנצא סי' א"ה (שחל בשבת). סי' תרכב ס"ד (יהי"ב שחל בשבת). סידור (סיום תפלת שחרית) וש"נ.

סימן רצג

א מור מ"א דר' יוסי ק"ה, ב. שו"ע סי' א.
ב שבת ל, ב. וראה לעיל סי' רסא ס"א.
ג רבינו יונה תחלת ברכות ד"ה ודא. שו"ע סי' א. ובס"י ר"ה ס"א.

טו שבלי הלקט סי' ענ. מ"א סק"ב. וכו"ה בסורה ומנחה ח"ד: הש"ץ מתחיל לומר ח"ק קרוב למוף הגלילה, ומאריך באמירתו כאופן שסיים אחר כניסת ה"ת לארון (ס' הגהתים - תכ"ד ע' 34). וראה שער הכולל פכ"ט סק"ה כדי השלחן סי' צא ס"ק ה.
טז תהלים קנח, י.
יז מ"א שם. ובסידור הם ב' פסוקים.
יח ראה גם לעיל סי' נ"ד.
יט מ"א שם בשם הריב"ש סי' שכא. וראה אליה רבה סק"ג.
כ מ"א שם.
כא מ"א שם. ובסידור (מנחה לשבת): ובמקום שאין ס"ת אומרים הוצי קריש אחר ואני תפילתי.
כב מ"א שם בשם סידור ה"ר הורש שין בסדר מנחה של שבת. וראה לעיל סי' נ"ה סוס"ד. וראה דברי נחמי"א, כא.
כג שער הכולל פכ"ט אות ד. וראה לעיל סי' נ"ה סוף ס"ד.
כד מור שו"ע סי' כ"ב.
כה מור רב עטרים גאון (ח"ב סי' לה) בשם רב שר שלום גאון. הובא בתוס' מנחות ל, א ד"ה מכאן. בראש פ' ערבי פמח"ס סי' יג. מור שו"ע ס"ק ב.
כו כ"ה ס"ב בשם ח"ה"ב קנ"א.
כז סדר רב עטרים ותוס' וראש שם. מור שו"ע סי' כ"ב. ומנחה ח"ד לומר חסרות ברבים בשעה זו (ראה כדי